

СТАНОВИЩЕ

за дисертация на тема:

„Въпросът за антиномиите като психологическа програма в творчеството на Станислав Памукчиев“ на Елена Андреева Олимпиева

От доц.д.изк. Незабравка Иванова

В дисертационния труд се разглежда проблем, на който до момента не е обръщано необходимото научно внимание в българската специализирана литература. Фокусът на изследването е насочен към разбирането за антиномиите погледнати от философско-естетическа, психологическа и изкуствоведска гледна точка. Интердисциплинарният подход е приложен към анализиране на творчеството на един от водещите съвременни български художници Станислав Памукчиев.

Елена Олимпиева избира да разработи такава комплексна тема, защото има натрупани достатъчни познания и творчески опит като художник, от една страна, а от друга професионални научни интереси в областта на психология на изкуството, което и завършва в момента.

Дисертацията съдържа 191 страници текст, структуриран в увод, изложение в пет глави, заключение, приложна част – разговори и беседи, и кратък каталог към тях с подбрани произведения на художника.

Още в увода дисертанта прави уточнение на понятието антиномия, като изцяло стъпва върху възгледите, спецификата и характеристиката на творческия практика на художника Станислав Памукчиев. Терминологията използвана в цялата дисертация тръгва от идеите на Емануел Кант изложени в „Критика на чистия разум“. В методическо отношение авторът използва биографичния подход и формално-пластичния изкуствоведски анализ.

В първа глава се поставят основополагащите тези на изследването, като се проследява по-детайлно формирането и развитието в идеен план на антиномията. Обръща се специално внимание и на философските възгледи на Николай Хартман, който е водещ представител на критичния реализъм след Кант. Трябва да се подчертае, че тези философски понятия, идеи и анализи, които Олимпиева прави тук и в целия текст стъпват на специализирани литературни източници, които са в „чист“ вид т.е не са интерпретирани от други автори. В дисертацията всички тези философски и психологически схващания са съотнесени към творчеството на Памукчиев и неговите произведения, а това оформя и цялостната структура на теоретичната разработка. Става ясно, че при определянето на формално-пластичните характеристики на произведенията на художника се явяват именно тези многопластови естетически категории.

Във втората и третата глава се засягат антиномии отнасящи се до някои аспекти на визуалните възприятия, възприятието и сетивността характеризиращи творчеството на Станислав Памукчиев. Дисертанта първо разглежда визуалните антиномии, които са изградени на принципите на противопоставянето и контрастите, което донякъде определя и същността на самото понятие антиномия. Това са черно-бяло, светлина-

сянка, форма-трансформа, кръг-линия и т.н, които са формално-пластични елементи и спомагат за възприемането и разбирането на творческите търсения на Памукчиев. На тази база се очертават етапите и периодите на стилистични насоки в творчеството на изследвания водещ в съвременното ни изкуство художник.

Следват антиномиите на възприятието и сетивността, които в третата глава на дисертацията са формулирани като дихотомии: присъствие-отсъствие, познато-непознато, изток-запад и т.н., които ако във втората глава се отнасят предимно към разбирането за цвят, формата, линия, тук минават към задълбочаване и разширяване на възгледите за символите, интерпретациите на душевните състояния, кодовете и редица други проблеми отнасящи се до философско-психологическите аспекти на проблема. В текста се посочват конкретни произведения на Памукчиев, които визуализират всеки един от предложените за анализ тезиси.

В дисертационния труд се правят препратки към утвърдени изследователи като Карл Густав Юнг, Мартин Хайдегер, Мирча Елиаде, Николай Бердяев и редица др. и се посочват някои от техните възгледи за изкуството, които осветляват основната позиция на автора. Това на моменти затруднява възприемането на текста с лекота, но целта е да се очертаят проблемните кръгове на творчеството и да се активира асоциативното интелектуално мислене.

В четвърта и пета глава се определят времеви-пространствените антиномии и антиномиите на ценността. В текста и в двете глави Олимпиева следва познатия вече принцип на представяне и анализиране творчеството на художника, чрез противопоставянето на ключови думи, които съдържат насочване към нови пластове – „граничното“, „символичното“, „древното“, „битийното“ и много други. Подобен подход на концептуални търсения принципно характеризират живописата и инсталациите на Памукчиев през отделните негови творчески периоди.

Затова дисертанта във всяка следваща глава ги класифицира и разглежда следвайки градацията на търсения и процесите определени от самия творец. Дават се примери от изложби, описват се произведения, прави се обзор на художествената критика. Дихотомии, задълбочават философско-психологическия анализ на произведенията на автора. Следва да се отбележи, че в дисертацията акцента пада много просторно върху антиномиите, но се загубва яснотата относно психологическата програма в творчеството на Станислав Памукчиев.

В заключение може да се каже, че творчеството на Памукчиев е подходящо за интердисциплинарен подход и анализ. Авторът обобщава своята разработка и в края посочва приносите на дисертационния труд.

Представената за становище дисертация отговаря на изискванията за придобиване на образователна и научна степен. Авторът има и необходимата бройка публикации по темата.

Предлагам на членовете на Уважаемото научно жури да гласуват положително за придобиване на образователната и научна степен „ДОКТОР“ на Елена Олимпиева.

доц.д.изк. Незабравка Иванова